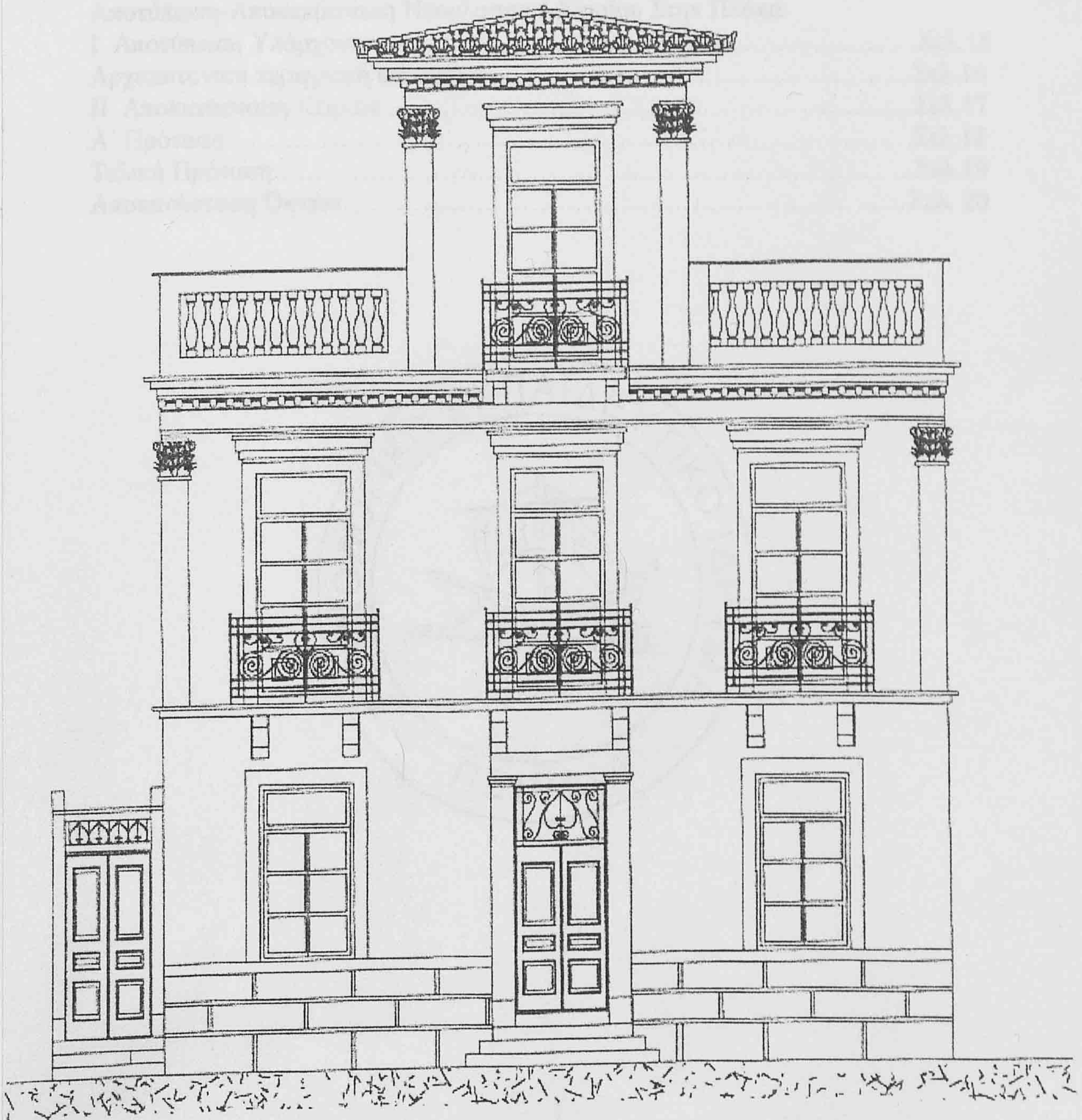

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΚΑΡΑΔΟΥΚΑ ΜΑΡΙΑ
ΠΑΝΟΥ ΕΙΡΗΝΗ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α ΜΕΡΟΣ

Νεοκλασικά Κτίρια

Γενικά	Σελ 3
Προστασία Νεοκλασικών Κτιρίων	Σελ 4
1. Αρχιτεκτονική Διαρρύθμιση	Σελ 5
2. Συστήματα Όψεων	Σελ 7
3. Συστήματα Και Οργάνωση Των Ρυθμολογικών Στοιχείων	
Α' Εδράσει Του Ρυθμού	Σελ 8
Β' Ζώνη Του Ρυθμού	Σελ 10
Ρυθμολογική Πλαισίωση Παραθύρων Και Εξωθύρων	Σελ 11
4. Χρώμα	Σελ 13
Φωτογραφίες Νεοκλασικών Κτιρίων - Λεπτομέρειες	

Β ΜΕΡΟΣ

Αποτύπωση-Αποκατάσταση Νεοκλασικού Κτιρίου Στην Πλάκα

I. Αποτύπωση Υπάρχοντος	Σελ. 15
Αρχιτεκτονική περιγραφή κατοικίας	Σελ. 16
II. Αποκατάσταση Κτιρίου	Σελ. 17
Α' Πρόταση	Σελ. 18
Τελική Πρόταση	Σελ. 19
Αποκατάσταση Όψεων	Σελ. 20

Α' ΜΕΡΟΣ

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα δημιουργείται στη δύση το ιδεολογικό κίνημα του κλασικισμού το οποίο διαδίδεται και επικρατεί σ' ολόκληρη την Ευρώπη. Το 1828 που η Ελλάδα γίνεται ανεξάρτητο κράτος ο κλασικισμός έχει ήδη δώσει αξιόλογα αρχιτεκτονήματα.

Η εκλογή του Όθωνα στη θέση του βασιλιά της Ελλάδας, γιος ενός από τους μεγαλύτερους θαυμαστές της αρχαίας Ελλάδας και της τέχνης της, δε μπορούσε παρά να έχει σα συνέπεια την εισαγωγή της αντίστοιχης αρχιτεκτονικής.

Η επιλογή της Αθήνας, ανάμεσα σε άλλες αξιόλογες πόλεις, ως πρωτεύουσα της Ελλάδας είχε ως αποτέλεσμα τα πρώτα νεοκλασικά κτίρια να κτιστούν σε αυτή.

Κτίρια επιβλητικά, μνημειακά, προσαρμοσμένα όμως τα περισσότερα στο Αττικό τοπίο, κτίρια μεγάλα, κυρίως ιδρύματα, που κτίστηκαν από εράνους και δωρεές των πλουσίων ομογενών του εξωτερικού αποτέλεσαν τα πρότυπα της Σχολής της Αθήνας.

Εκείνο που κάνει τον Αθηναϊκό – Ελληνικό Νεοκλασικισμό μοναδικό, σε σύγκριση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, είναι η μεγάλη απήχηση που έχει στους απλούς ανώνυμους πολίτες. Έτσι, ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη η Νεοκλασική αρχιτεκτονική εμφανίζεται κυρίως στην επίσημη αρχιτεκτονική και στα ανάκτορα-μέγαρα των πλουσίων, χωρίς να γίνεται κατανοητή από τον απλό λαό, στην Ελλάδα αφομοιώνεται και από τα μεγάλα λαϊκά στρώματα, και χαρακτηρίζεται “λαϊκός νεοκλασικισμός”.

Ειδικότερα για την Αθήνα η συμπαγής μάζα των Νεοκλασικών κτιρίων βρίσκεται στην περιοχή που καθορίστηκε ως ιστορικό κέντρο Αθηνών.

Τα κτίρια αυτά μπορούν να υπαχθούν από την κατασκευή τους σε δυο κατηγορίες.

1. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται τα δημόσια κτίρια τα οποία κοσμούν το Αθηναϊκό κέντρο π.χ Πολυτεχνείο και
2. στη δεύτερη κατηγορία συγκαταλέγονται τα ιδιωτικά, κατά κανόνα μικρότερου όγκου κτίρια που βρίσκονται διασκορπισμένα στην περιοχή του ιστορικού κέντρου Αθηνών και κυρίως στο παραδοσιακό σύνολο της Πλάκας. Τα κτίρια αυτά είναι ιδιαίτερος σημαντικά γιατί σε αυτά εκφράζεται ο νεοκλασικισμός για όλον τον 19^ο αιώνα και μάλιστα σε μεγάλη εξάπλωση και ποικίλες παραλλαγές στις κατοικίες των φτωχογειτονιών φαινόμενο μοναδικό στην πορεία του νεοκλασικισμού στην Ευρώπη.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

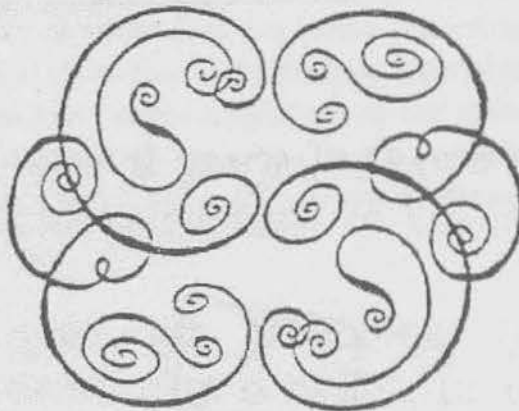
Μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο η συνεχής αύξηση του πληθυσμού ,και η διαρκώς αυξανόμενη δομική εκμετάλλευση , άλλαξε την μορφή της Αθήνας και συνέβαλε στην κατεδάφιση αξιόλογων Νεοκλασικών κτιρίων τα οποία παραχώρησαν τη θέση τους σε σύγχρονες δυσανάλογα υψηλές κατασκευές.

Η προστασία των νεοκλασικών κτιρίων της Αθήνας αλλά και των άλλων Ελληνικών πόλεων και η επαναχρησιμοποίηση τους – επανένταξή τους ως λειτουργικών στοιχείων στο περιβάλλον των σύγχρονων πόλεων κερδίζει έδαφος από τα τέλη της δεκαετίας του '60.

Περισσότερο σαφές, ότι τα νεοκλασικά κτίρια μπορούν να δώσουν λύσεις σε πολλά σύγχρονα προβλήματα, ότι μπορούν να υπηρετήσουν σύγχρονες λειτουργίες και φυσικά μπορούν να εξακολουθήσουν να είναι οικονομικώς αποδοτικά με τις κατάλληλες προσαρμογές και με σεβασμό στην αρχιτεκτονική και δομική τους συγκρότηση, γίνεται λίγο αργότερα που έχουμε τις πρώτες επαναλειτουργίες τέτοιων κτιρίων.

Παραδείγματα:

1. Το Δημοτικό βρεφοκομείο στην οδό Πειραιώς στεγάζει σήμερα την Δημοτική Πινακοθήκη.
2. Το Δημοτικό Νοσοκομείο Ελπίς στην οδό Ακαδημίας ,μετατρέπεται από τον αρχιτέκτονα Λάσκαρη σε Πνευματικό κέντρο του δήμου Αθηναίων
3. Το κτίριο της παλαιάς σχολής Παπαδοπούλου μετατρέπεται από τον Κυδωνιάτη σε χώρο εκθέσεων και πολιτιστικών εκδηλώσεων του Πανεπιστήμιου Αθηνών.

Χαρακτηριστικά του ρυθμού

1. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

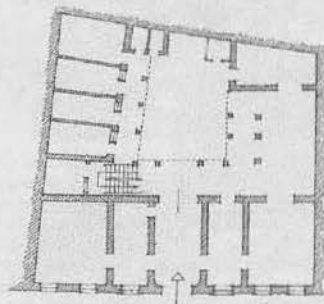
Η ποιοτική αρχιτεκτονική των κτιρίων ήταν συνάρτηση της οικονομικής δυνατότητας των ιδιοκτητών. Γι' αυτό μόνο λίγες μονοκατοικίες πλουσίων αντιπροσώπευαν την έντεχνη αρχιτεκτονική αντίληψη της εποχής ενώ τα υπόλοιπα νεόχτιστα σπίτια κύριο σκοπό είχαν να διαθέτουν μερικές κάμαρες και υποτυπώδεις κοινόχρηστους χώρους

Παρακάτω περιγράφονται μερικοί από τους τύπους κατοίψεων κτιρίων που κτίστηκαν την Οθωνική περίοδο.

1^{ος} τύπος: Τοποθέτηση του κύριου σώματος του κτιρίου στο βάθος της αυλής, παράταξη των δωματίων σε σειρά ώστε να επικοινωνούν με σκεπαστό φαρδύ διάδρομο που ανοίγεται προς την αυλή. Κάτω σχηματίζεται στοά με απλές κυκλικές καμάρες που στηρίζονται σε ολόσωμους κίονες, ενώ μια λίθινη σκάλα τοποθετημένη στο πλάι ενώνει την αυλή με τον ανοιχτό διάδρομο του ορόφου. Τέλος ένας υψηλός μαντρότοιχος απομονώνει τελείως τον ιδιωτικό χώρο από τον δρόμο. (Αργότερα καταργήθηκε ο μαντρότοιχος και μια πλαϊνή είσοδος με στενό πέρασμα οδηγούσε στην αυλή και εκεί μια εξωτερική σκάλα οδηγούσε στα ανώγεια και τα δωμάτια)

Ο τύπος αυτής της κάτοψης ήταν εύκολο να προσαρμοσθεί σε οικοπέδα με στενή όψη (5-7μ) και αρκετό βάθος.

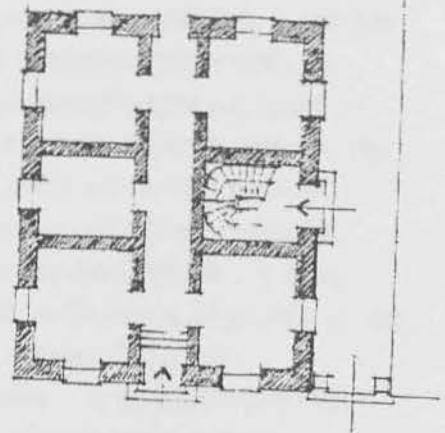
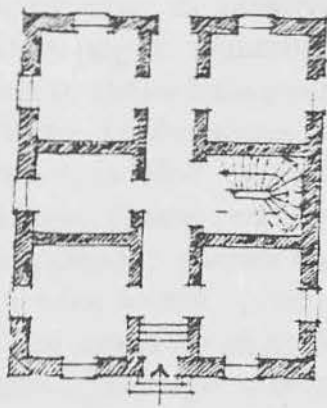
2^{ος} τύπος: Το κύριο σώμα του κτίσματος εκτείνεται σε διώροφη διάταξη πάνω στην οικοδομική γραμμή σε όλο το πλάτος του οικοπέδου. Οι εσωτερικοί χώροι διατάσσονται σύμμετροι ως προς τον κεντρικό άξονα και αντίστοιχα τα εξωτερικά ανοίγματα τοποθετούνται σε ίσες αποστάσεις. Στο κέντρο της όψης υπάρχει μια διαμπερή είσοδος που οδηγεί προς την αυλή. Προς το βάθος της αυλής και κατά μήκος των πλάγιων μεσοτοιχιών εκτείνονται διώροφες προεκτάσεις ώστε το κτίσμα να έχει στο σύνολο του το σχήμα Π. Η δίκλωνη σκάλα τοποθετημένη εσωτερικά σε μια γωνία του κτίσματος οδηγεί στον ανοιχτό διάδρομο του ανωγείου. Ο διάδρομος περιτρέχει τις τρεις πλευρές του κτίσματος με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται με τον καθιερωμένο τρόπο η επικοινωνία των δωματίων του ορόφου. Το νέο μορφολογικό στοιχείο της κάτοψης αυτής είναι η πρόθεση να δημιουργηθεί μια πιο επίσημη πρόσωση στον δρόμο.

3^{ος} τύπος: Κάτοψη τετραγωνισμένου σχήματος(προσεγγίζει τα Ευρωπαϊκά υποδείγματα). Ένας διαμήκης διάδρομος ξεκινά από τη είσοδο και χωρίζει σε ίσα μέρη το όλο σπίτι. Δεξιά και αριστερά του διαδρόμου , ανά δύο δωμάτια ολοκληρώνει τη διάταξη ενώ στο βάθος ανοιγόταν η πόρτα προς την αυλή.

Το σύμμετρο αυτό σύστημα διαδόθηκε ιδιαίτερα.

Σε αυτόν τον τύπο κάτοψης δεν είναι καθόλου δύσκολο να γίνει προσθήκη ορόφου. Η προσθήκη γίνεται με τη χρήση ενός εγκάρσιου προθαλάμου που ευνοεί την πλάγια τοποθέτηση του κλιμακοστασίου. Εφόσον η πρόσβαση προς το κλιμακοστάσιο γίνεται από την κεντρική είσοδο, τότε στο ισόγειο έχουμε ένα σύστημα αξόνων επικοινωνίας, που διασταυρώνονται είτε σε σχήμα T είτε σε σχήμα Γ.

2.ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΨΕΩΝ

Οι γενικές αναλογίες των σπιτιών τα οποία ήταν διώροφα- τριώροφα επέτρεπαν στις συνηθέστερες περιπτώσεις, δηλ. των τριών έως πέντε κατακόρυφων αξόνων ανοιγμάτων, μια σταθερή διαίρεση σε τρία μέρη, που το κεντρικό ήταν σε πλάτος, περίπου το διπλάσιο από τα πλάγια τμήματα. Το μεσαίο τμήμα έφερε κατά κανόνα το σύνολο των κατακόρυφων αξόνων, μείον δύο διότι αντιστοιχούσε, σχεδόν πάντα, ένας άξονας σε κάθε πλάγια πτέρυγα. Έτσι, κάθε επαύξηση του αριθμού των αξόνων τροφοδοτούσε αποκλειστικά το κεντρικό –μορφολογικά κυρίαρχο-τμήμα της όψης και εάν το πλάτος του δεν επαρκούσε (ώστε να διατηρείται μια σωστή αναλογική σχέση με τα πλάγια τμήματα) τότε γινόταν σύμπτυξη των μεσαίων ανοιγμάτων σε αυτοτελείς –μορφολογικά-ενότητες. Για τις διώροφες κατοικίες η απλούστερη τριμερής διάθρωση με την κεντρική είσοδο και τον εξώστη στον όροφο αντίστοιχα, αποτελούσε ένα βασικό και επαναλαμβανόμενο σχήμα, που διατηρήθηκε ως την οψιμότερη φάση του κλασικισμού, των αρχών του 20^{ου} αιώνα.

Η προσθήκη μιας ακόμη πλάγιας εισόδου και αντίστοιχου άξονα – στις διπλοκατοικίες, δημιουργούσε μια ενδιαφέρουσα παραλλαγή, κατά την οποία το αρχικό σύμμετρο σχήμα παρέμενε αδιατάραχτο, καθώς το πρόσθετο τμήμα διαμορφωνόταν σε ελαφρύ υποχώρηση ως προς το υπόλοιπο. Το ίδιο ασφαλώς συνέβαινε στη περίπτωση κατάργησης της κεντρικής εισόδου, για να εξυπηρετηθεί το σπίτι μόνο από πλάγια πρόσβαση. Επίσης, στον συνηθέστερο τύπο της ισόγειας κατοικίας, όπου η είσοδος γινόταν δια μέσου του πλάγιου ακαλύπτου, η όψη διατηρούσε οπτικά την αυτοτέλεια της, ενώ το θύρωμα ξεχώριζε με τη δική του ρυθμολογική οργάνωση, δηλ. δύο παραστάδες που υποβάσταζαν πλήρη κλασικό θριγκό. Αντίθετα, η συγκρότηση της ισόγειας μονοκατοικίας εκφραζόταν με ένα σύμμετρο σχηματισμό της όψης ο οποίος φυσικά ήταν δυνατό να υποστεί ορισμένες απλοποιήσεις –π.χ. στέψη χωρίς αέτωμα, επίπεδη διαμόρφωση των τοίχων χωρίς την προεξοχή του κεντρικού στοιχείου.

3.ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΡΥΘΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

A. Η έδραση του ρυθμού

Η βασική απόδοση του ρυθμού στη συνηθισμένη περίπτωση των διώροφων σπιτιών, γινόταν κατά κανόνα με την ανάπτυξη των αντιπροσωπευτικών στοιχείων του ρυθμού στον όροφο και τη χρησιμοποίηση του υπόλοιπου σώματος του κτηρίου, σαν οπτικού βάθρου της όλης σύνθεσης.

Η γραμμική επισήμανση του ισόδομου στο κατώτερο τμήμα του κτηρίου γινόταν με την εφαρμογή λεπτού αρμολογήματος πάνω στο επίπεδο κονίαμα. Έτσι ενισχυόταν η εντύπωση ενός συμπαγούς κτιστού στοιχείου, προορισμένου να φέρει τον ρυθμό.

Στη χαμηλότερη στάθμη έτρεχε πάντοτε μια αδιάσπαστη ζώνη ύψους 1.00-1.50μ από χονδρές πλάκες Υμηττού που ολοκλήρωνε αισθητικά τη βάση της όψης και εξασφάλιζε την οικοδομή από φθορές και την υγρασία στη στάθμη των πεζοδρομίων. Η ζώνη αυτή αντιστοιχούσε με το ημιυπόγειό της και το άνω όριο της, βρισκόταν ακριβώς στο ύψος του δαπέδου του υψωμένου ισογείου. Επειδή, κατά κανόνα, ο ρυθμός αναπτύσσεται στον ανώτερο όροφο του κτηρίου, έπρεπε ο υποκείμενος όροφος να αποκτήσει οπτικά τη στιβαρότητα βάθρου. Αυτός ο χαρακτήρας θα μπορούσε να υποδηλωθεί εκτός από την ισόδομη τοιχοποιία που έχουμε ήδη αναφέρει και με την εντελώς επίπεδη επιφάνεια των τοίχων. Στην δεύτερη κυρίως περίπτωση για να μην έχουμε υπερβολικά λιτή εμφάνιση συνηθιζόταν ο τονισμός των γωνιών με τους γνωστούς γωνιόλιθους οι οποίοι ήταν κατασκευασμένοι με παχύτερο στρώμα κονιάματος.

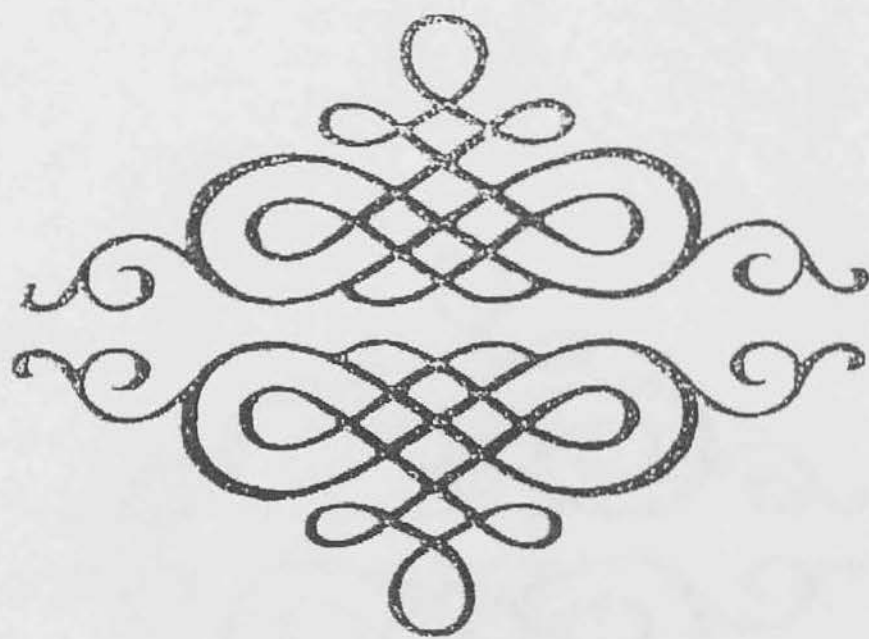
Και επειδή όπως είπαμε η κατώτερη ζώνη του κτηρίου λειτουργούσε σαν αυτοτελές βάθρο έπρεπε και αυτή να λειτουργεί με τα καθιερωμένα στοιχεία ενός ρυθμολογημένου αρχιτεκτονικού μέλους. Να έχει δηλ. τη δική της βάση, τον κύριο κορμό και τη στέψη.

Η βάση όπως είδαμε έφτανε μέχρι το ύψος του υπερυψωμένου ισογείου. Χωριζόταν από τον υπερκείμενο κορμό με ταινία μικρής προεξοχής αλλά με μέτωπο φαρδύ (10εκ) και αποτελούσε στις περισσότερες περιπτώσεις στοιχείο λαξευμένο σε μάρμαρο Υμηττού.

Ο κύριος κορμός του βάθρου που αντιστοιχούσε σε όλο το ύψος του πρώτου ορόφου κατέληγε και αυτός με τη σειρά του, σε γείσο μέτριας προεξοχής και συνθετότερης μορφής. Το γείσο αυτό υπογράμμιζε την σημαντική – για τη σύνθεση της όψης –στάθμη έδρασης του υπερκείμενου ρυθμού είχε μέτωπο ύψους 5-8 εκ. του οποίου η άνω γραμμή τονιζόταν με κυμάτιο. Στη βάση του, είχε λέσβιο κυμάτιο με αστράγαλο. Τέλος σε όλο το μήκος του έτρεχε μια αδιάσπαστη ταινία, η οποία οριζόταν –προς τα κάτω– πάλι με λέσβιο κυμάτιο, ένα απλούστερο ημικυκλικής διατομής. Τα στοιχεία αυτά ήταν συνήθως, κατασκευασμένα τραβηχτά στο κονίαμα. Πάντως η πλέον λιτή εφαρμογή ήταν να διαχωρισθεί αυτή η ταινία από τον υπόλοιπο τοίχο, με μια ελάχιστη προεξοχή του επιπέδου της, ώστε να επιτευχθεί σε όλο το μήκος της μια λεπτή διαχωριστική σκωτία.

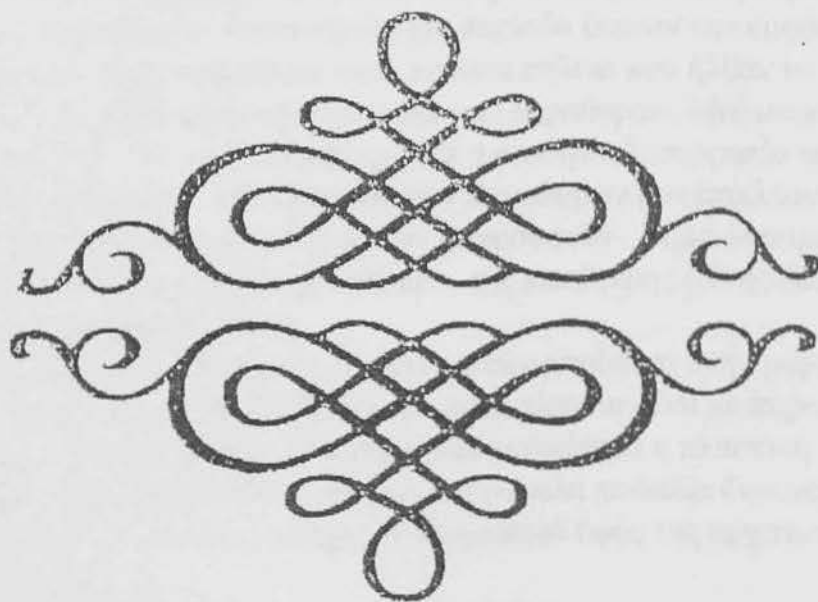
Πρέπει να σημειώσουμε ότι η στάθμη αυτού του ενδιάμεσου γείσου συνέλιπτε απόλυτα με εκείνη της μαρμάρινης πλάκας του εξώστη και επομένως το μέτωπο αυτής της πλάκας ήταν επεξεργασμένο στην ίδια διατομή όπως και με εκείνου του γείσου .

Β. Η ζώνη του ρυθμού

Η κυρίαρχη ρυθμολογική διακόσμηση, αναπτυσσόταν κατά κανόνα στον ανώτερο όροφο.

Η συνηθέστερη εφαρμογή του ρυθμού γινόταν με τη χρήση παραστάδων, των οποίων ο κορμός ελάχιστα προεξείχε από το επίπεδο του τοίχου, έτσι ώστε να τονίζεται διακριτικά η κατακόρυφη οργάνωση των όψεων. Πάνω από τις παραστάδες έτρεχε ο απαραίτητος θριγκός, ο οποίος κατέληγε στο κύριο γείσο, που οριοθετούσε την επίστεψη του κτηρίου. Πρέπει και πάλι να σημειώσουμε ότι στα σπίτια της Οθωνικής εποχής ήταν σχετικά μικρή η προεξοχή των γείσων, επίσης οι παραστάδες ήταν σπανιότερες και εάν αυτές υπήρχαν, ήταν εφοδιασμένες με το απλούστερο επίκρανο δηλ τον άβακα συνδυασμένο με κυμάτιο στη βάση του το οποίο ήταν ή ιωνικό ή λέσβιο. Η ιωνική παραστάδα χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα στη διαμόρφωση των ανοιγμάτων και στην αρχιτεκτονική πλαισίωση των εξωθύρων.

Ρυθμολογική πλαισίωση παραθύρων και εξωθύρων

Η «ρυθμολογική» οργάνωση των όψεων, καθώς και η πλαστική του διάρθρωση σε επιμέρους συνθετικές ενότητες, ήταν το σταθερό σύστημα μέσα στο οποίο αναπτύχθηκαν οι μορφές στον ώριμο κλασικισμό. Από την άποψη της αρχιτεκτονικής συγκρότησης, οι μικρότερες ενότητες (αυτοτελείς ρυθμολογικά και εγγεγραμμένες μέσα στη σύνθεση των όψεων), ήταν τα κάθε είδους ανοίγματα, διαμορφωμένα πάντα με μια πλούσια διακοσμητική πλαισίωση.

Παράθυρα: Ο απλούστερος τρόπος για τον τονισμό των παραθύρων, ήταν το πλαίσιο το συγκροτημένο με δύο, ή τρεις βαθμιδωτές ταινίες με εξωτερικό κυμάτιο. Αρχικά, και γενικότερα σε απλουστευμένες κατασκευές, τα πλαίσια (ή περβάζια) ήταν ξύλινα. Όμως επικράτησαν τελικά –μαζί με την υπόλοιπη πλαστική διακόσμηση, δηλ. τις παραστάδες, τα γείσα, κ.λ.π. – «τα τραβηχτά» στο κονιάμα, που εφαρμοζόντουσαν πάντοτε με εξαιρετική ακρίβεια. Πρέπει εδώ να σημειώσουμε, ότι απαραίτητως η άνω πλευρά επεκτεινόταν λίγο προς τα πλάγια, ως προς τις κατακόρυφες. Καθώς η ποδιά του παραθύρου προεξείχε από τον τοίχο εμφανώς, αποτελούσε αυτή συγχρόνως και τη βάση του πλαισίου. Όλα τα ανοίγματα είχαν στη στέψη τους οριζόντια γείσα ή και πλήρη αετώματα. Όχι σπάνια, παρεμβάλλονταν μεταξύ των πλαισίων και των γείσων, ζωοφόροι «φρίζες» –αν φυσικά επαρκούσε γι αυτή την προσθήκη, το ολικό ύψος του ορόφου. Κατά την όψιμη περίοδο έκαναν την εμφάνιση τους τα τυποποιημένα μικρά φουρούσια κατά κανόνα πήλινα που ήλθαν να προστεθούν ακριβώς κάτω από τα γείσα των παραθύρων. Μάλιστα ήταν χαρακτηριστικό, ότι για να συμπληρωθεί η αισθητική ισορροπία του συνόλου, προσέθεταν στα πλαϊνά του πλαισίου των παραθύρων μια επιπλέον κατακόρυφη ζώνη, ίση με το πάχος των φουρουσιών. Σημειώνουμε τέλος, ότι τα παράθυρα του ισογείου –ή γενικότερα, της κατώτερης ζώνης-δεν ήταν υποχρεωτικό να φέρουν γείσα.

Μια επίσης αρκετά διαδεδομένη αισθητική αντιμετώπιση στην μορφολογία των ανοιγμάτων, ήταν να προβάλλονται αυτά πλαισιωμένα με παραστάδες οι οποίες έφεραν πλήρη θριγκό. Ο ρυθμός και γενικότερα η πλαστική επεξεργασία των παραστάδων, παρείχε μια μεγάλη ποικιλία διακοσμητικών συνθέσεων και συγχρόνως, ενίσχυε το μνημειακό ύφος της αρχιτεκτονικής των όψεων.

Άλλοι τρόποι διακόσμησης των παραθύρων είναι

A) η εφαρμογή ενός είδους πλαισίου, που τόνιζε το εξωτερικό περίγραμμα του κορμού,

B) η χρήση των κατά μήκος ραβδώσεων

Στην περίπτωση αυτή, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι υπήρχε αρκετή δυσκολία να γίνουν οι ραβδώσεις ομοιόμορφες με τη μέθοδο «τραβηχτού» κονιάματος.

Έτσι προτιμούσαν τον προκατασκευασμένο κορμό παραστάδας, ο οποίος μάλιστα παραγόταν σε ένα ορισμένο ύψος.

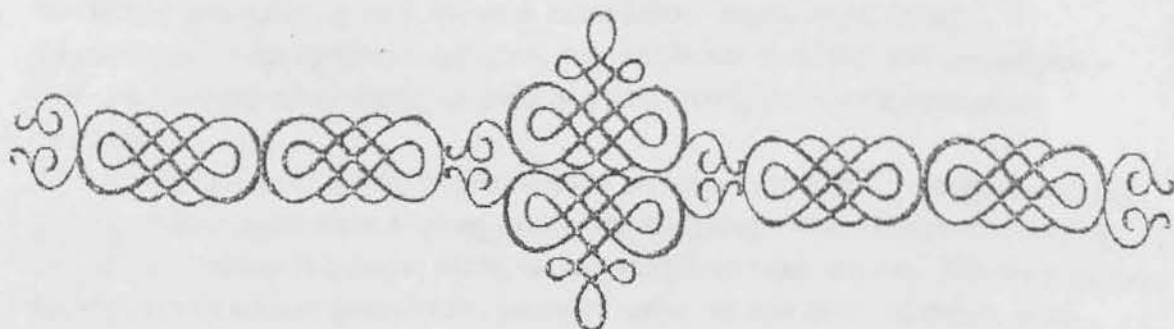
Φυσικά το υπόλοιπο τμήμα του –μέχρι τη βάση- γινόταν επίπεδο και κατά τον παραδοσιακό πάντα τρόπο

Γ)τα τοξωτά ανοίγματα, που είχαν μια περιορισμένη εφαρμογή, παρόλο που η παρουσία τους ενίσχυε τον διακοσμητικό χαρακτήρα των όψεων

Πόρτες: Όσο αφορά τις πόρτες στην περίοδο 1875-90 χρησιμοποιήθηκε για λόγους καθαρά κατασκευαστικούς το ευθύγραμμο υπέρθυρο, το οποίο μπορούσε τότε να πραγματοποιηθεί με άνεση, αφού ήταν πλέον σε ευρεία χρήση η σιδηροδοκός διατομής διπλού T. Έτσι στην περίπτωση αυτή, είχαμε την τυπική διαμόρφωση του συνεχούς θριγκού, επί των φερόντων πεσσών. Επίσης διαδεδομένο κατά την Οθωνική περίοδο ήταν το τοξωτό υπέρθυρο. Το γεφύρωμα μεγάλων ανοιγμάτων με τόξο, έδινε μια εφαρμόσιμη με απλά μέσα κατασκευαστική λύση, συγχρόνως παρείχε και το λειτουργικό πλεονέκτημα της ύπαρξης –στο κενό του τόξου- του σταθερού φεγγίτη, απαραίτητου στοιχείου για το φωτισμό του εσωτερικού προθαλάμου

Κατά κανόνα, τα φύλλα των εξωθύρων της πρώιμης εποχής ήταν «τυφλά» -δεν είχαν δηλ. τους ανοιγόμενους φεγγίτες της επόμενης περιόδου.

Η αρχιτεκτονική συγκρότηση των εξωθύρων που τελικά επικράτησε είναι: Ορθοστάτες σε μορφή παραστάδων και υπερκείμενος θριγκός, ή και αετωματική στέψη. Το υλικό ήταν οπωσδήποτε το μάρμαρο για τα δύο, ή τρία εξωτερικά σκαλοπάτια και επίσης για τις παραστάδες –τουλάχιστον με ύψος 1.00-1.50μ. Από εκεί και πάνω το σύνολο ήταν μορφωμένο σε «τραβηχτό» κονίαμα. Βεβαίως στην περίπτωση κορινθιακών ή ανακλιντροειδών επικράνων, αυτά τοποθετούνται ένθετα – κεραμικά ή και μαρμάρινα. Η τυποποίηση, είχε σφραγίσει τελικά την μορφή, καθώς και την κατασκευή του κουφώματος. Όλα τα στοιχεία των θυρόφυλλων –ορθοστάτες, τραβέρσες, ταμπλάδες- ήταν φορτωμένα με διακοσμήσεις (κορνίζες, σκαλίσματα που επέδιδαν κυμάτια, φρίζες και γείσα – πολλές φορές με φουρυσάκια, πρισματικές «φούσκες» στους ταμπλάδες, αρμοκάλυπτρο με μορφή ημικίονα, μπάζες, κοντραμπάζες, κλπ) οι οποίες φυσικά, όχι μόνο απέδιδαν στιλιστικά το πνεύμα της εποχής αλλά αποδείκνυαν συγχρόνως μια υψηλής στάθμης ξυλουργική τέχνη, που φαίνεται να είχε επικρατήσει ήδη από τα πρώιμα Οθωνικά χρόνια.

4. Το χρώμα

Άμεση μαρτυρία για την χρωματική πραγματικότητα στην αρχιτεκτονική του 19^{ου} αιώνα είναι πολύ δύσκολο να υπάρξει σήμερα και οι μόνες πληροφορίες που έχουμε προέρχονται από παλαιότερους γνώστες του θέματος.

Όσο αφορά την τεχνική, γνωρίζουμε ότι τα υδροχρώματα είχαν τότε τη μεγαλύτερη εφαρμογή με ορυκτές σε μεγαλύτερο ποσοστό τις πρώτες ύλες τους. Έτσι υπήρχαν χρώματα με γαιώδη προέλευση, όπως οι διαβαθμίσεις της ώχρας και οι σιένες, η ούμπρα (σκιερό καφέ), το μπλε-ουλτμαρίνα μερικά πράσινα κ.λ.π.

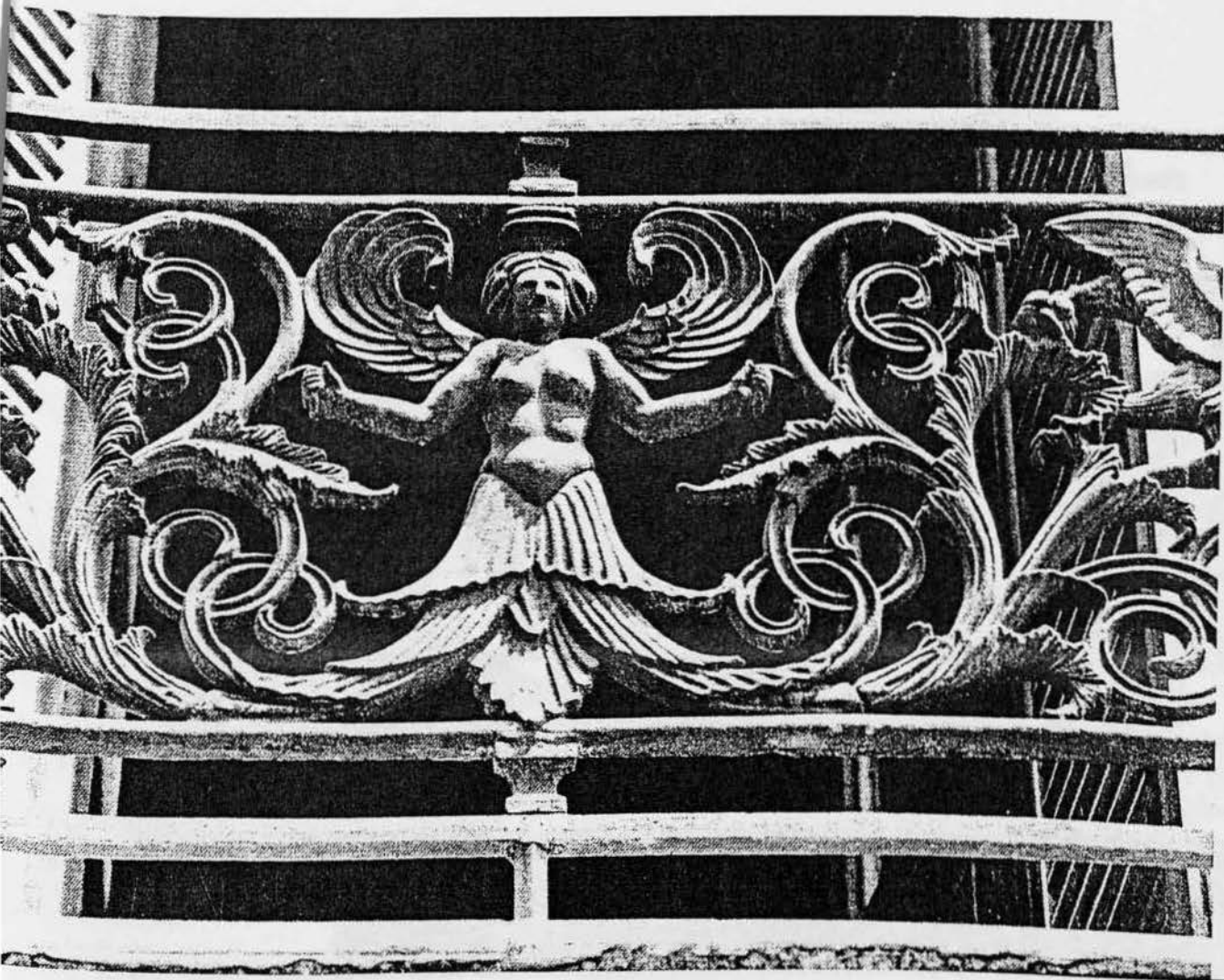
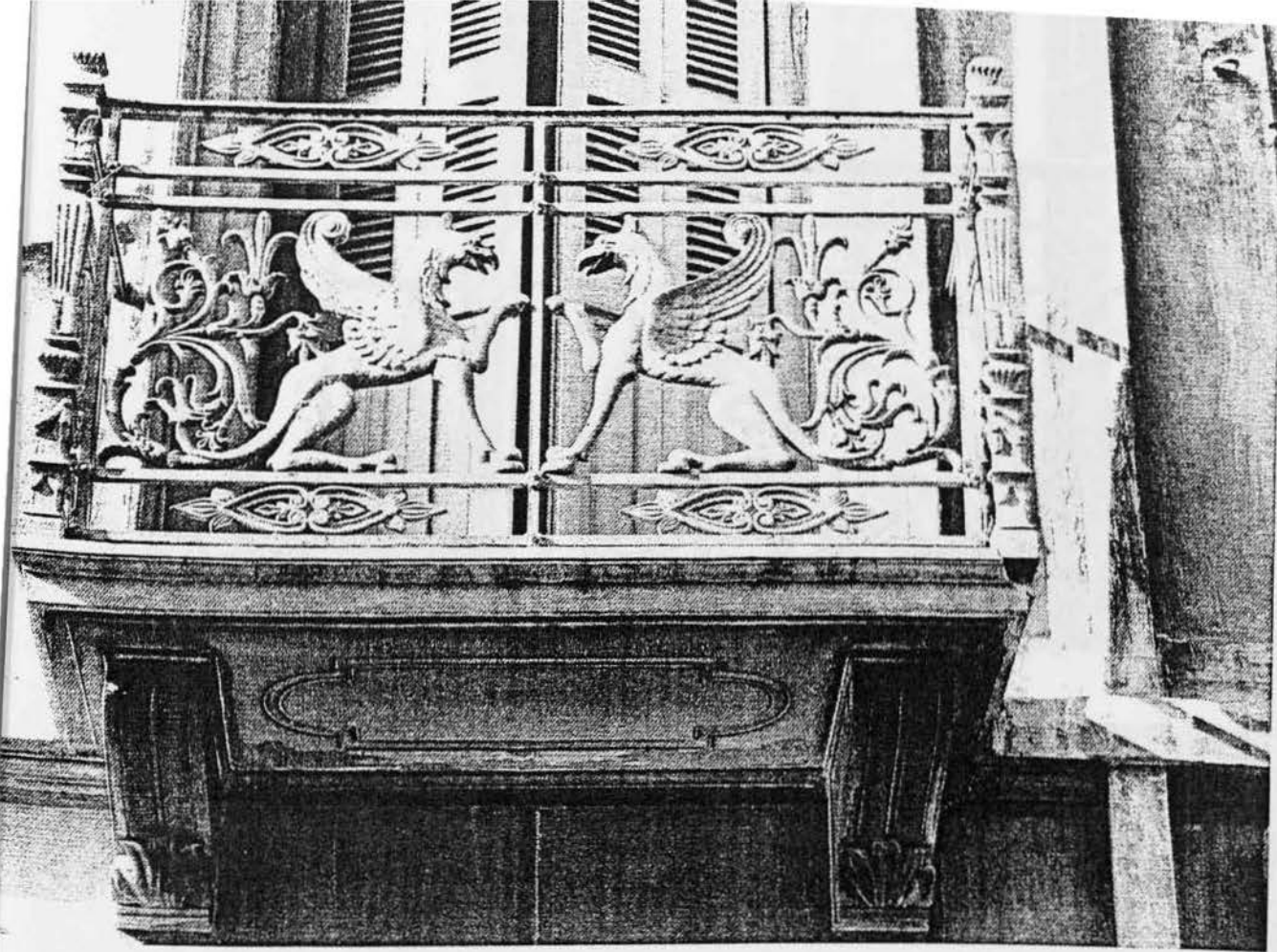
Εκείνο που είχε μεγάλη βαρύτητα στο τελικό αποτέλεσμα, ήταν ότι ανάλογα με την επεξεργασία και τις προσμίξεις των χρωμάτων αυτών, μπορούσε κανείς να πετύχει μια ήπια και γαιώδη απόχρωση, που σε μεγάλο βαθμό πρόσφερε μια φυσικότητα στις αρχιτεκτονικές μορφές. Αυτό το αποτέλεσμα μας είναι δύσκολο να το προσεγγίσουμε, καθώς έχουμε να κάνουμε με τα σύγχρονα χημικά χρώματα, τα οποία αποδίδουν «δραστικούς» τόνους, με μια αφύσικη λαμπρότητα και καθαρότητα.

Η βαφή γινόταν πάνω στην απολύτως επίπεδη επιφάνεια του τελευταίου – κατά σειρά, τρίτου- κονιάματος του τοίχου, το οποίο ήταν και το πιο λεπτό. Για να αποδοθεί κάποια φρεσκάδα και φωτεινότητα στον τόνο, πέρναγαν προηγούμενα στις επιφάνειες με λευκό. Βέβαια το μέτρο αυτό ήταν περιττό, στην περίπτωση που το τελευταίο στρώμα ήταν καθαρή μαρμαροκονία. Η ιδανική όμως τεχνική απαιτούσε ανάμειξη του χρώματος μέσα στη μάζα της μαρμαροκονίας, πριν αυτή επιστρωθεί στο επίπεδο του τοίχου. Οι κρύσταλλοι του μαρμάρου έδιναν μια ποιότητα και διαφάνεια στους τόνους, ενώ, το αποτέλεσμα είχε μια ασύγκριτη σταθερότητα, στην φθορά του χρόνου.

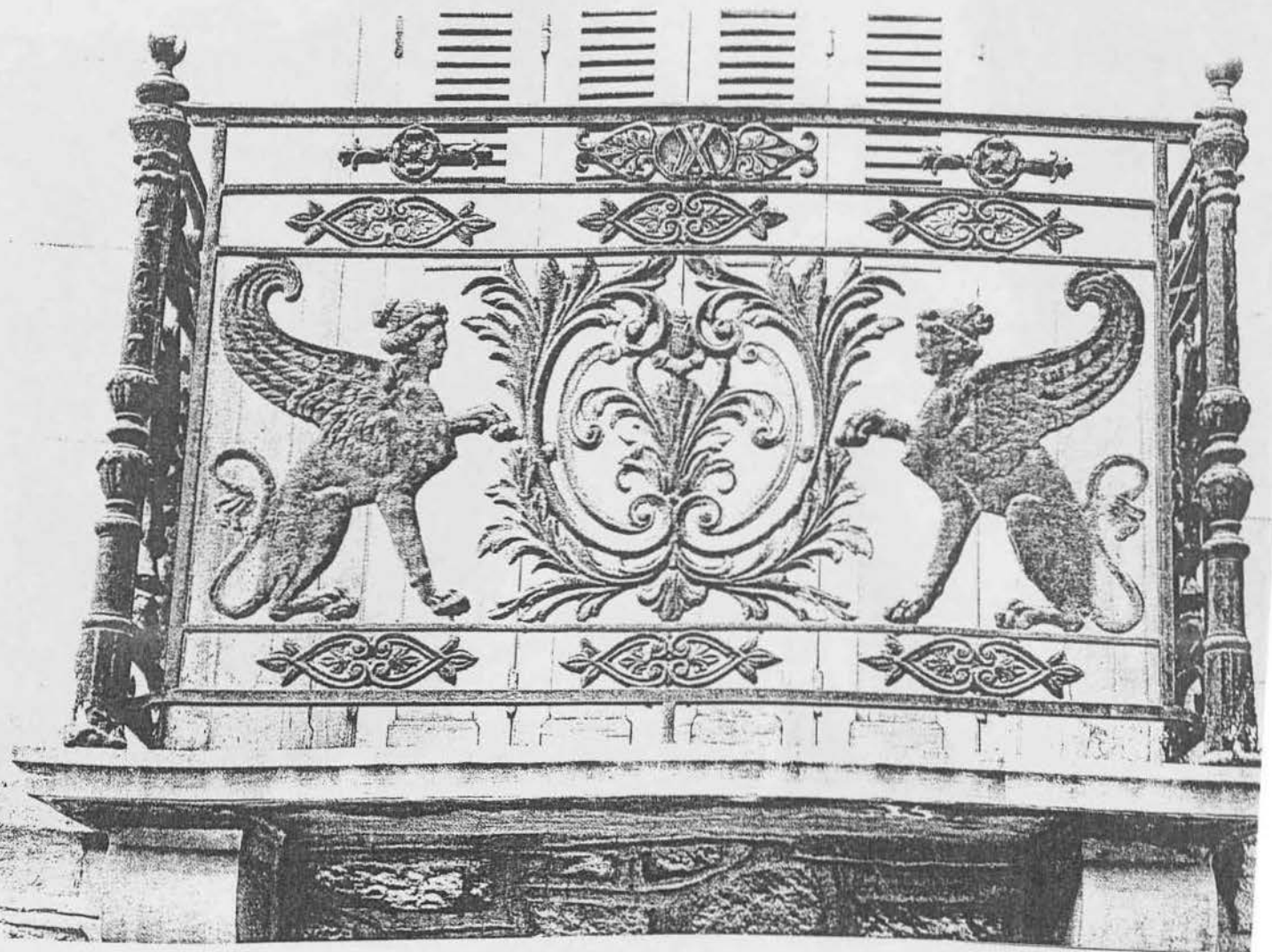
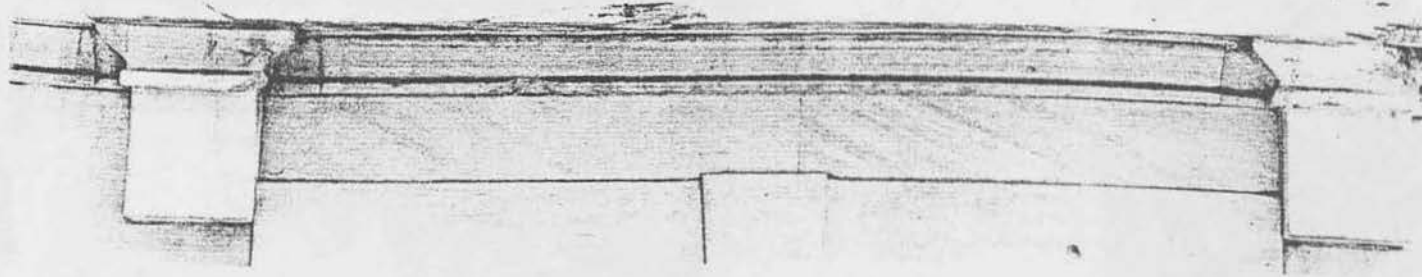
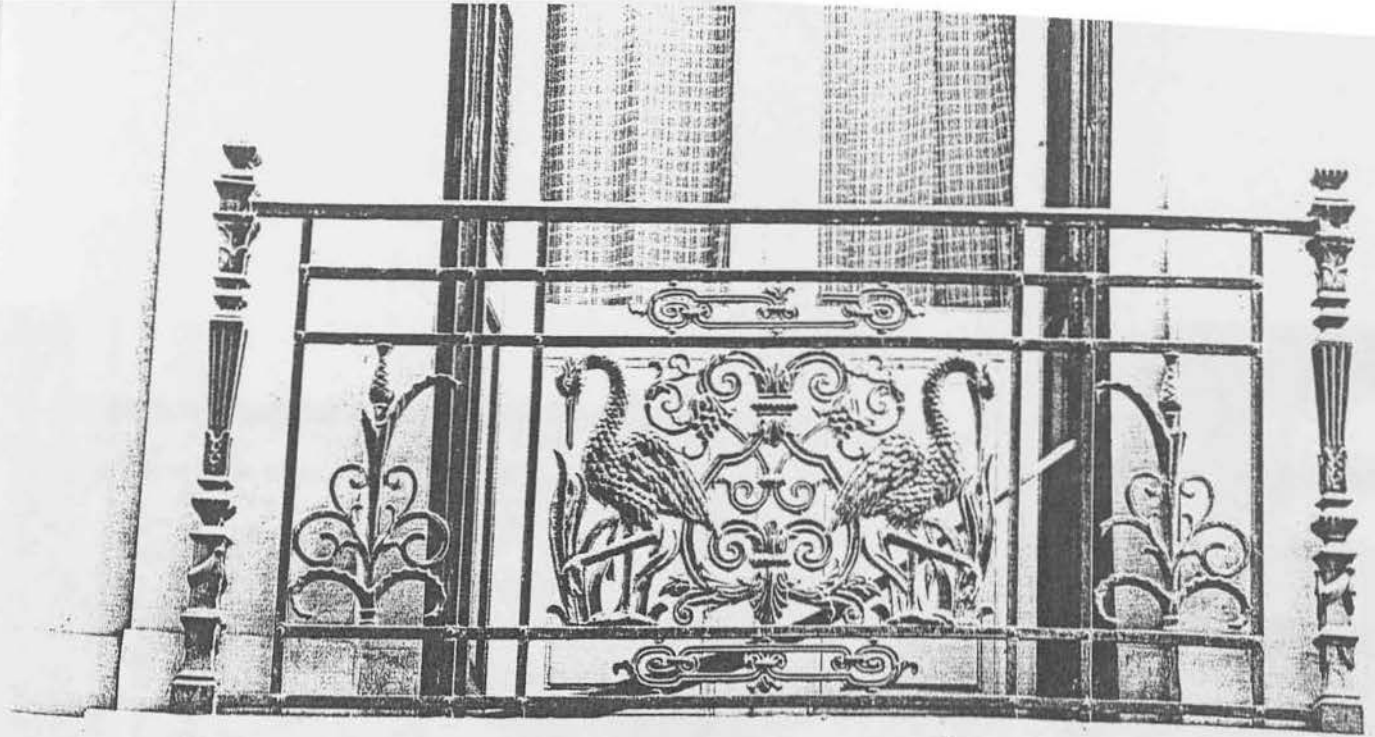
Όσον αφορά στους χρωματικούς τόνους και στην εφαρμογή τους πάνω στα δεδομένα μορφολογικά συστήματα τα επιχρίσματα εκείνων των αρχιτεκτονικών μελών, που είχαν μια πρωτεύουσα και οργανική σχέση με την ρυθμολογική διόρθωση. (κρηπίδες, βάσεις, παραστάδες, ημικίονες, πεσσοί (επίκρανα και κιονόκρανα), πλαίσια ανοιγμάτων, επιστύλια και γείσα, καθώς και η μορφολογία της στέψης όπως κορωνίδες, σίμες, ακροκέραμα και κάθε είδους στηθαία, έπρεπε να είναι λευκά και αυτό γιατί κλασικισμός θεωρούσε ως βασικό υλικό κατασκευής των παραπάνω στοιχείων, το μάρμαρο.

Σχετικά με την εμφάνιση των αδρών λιθοδομών (ακρογωνιαίοι λίθοι, βάσεις, κλπ) υπήρχαν δύο επιλογές. Το πιο συνηθισμένο ήταν να αποδίδεται σε αυτές το σκιερό φαιοκίτρινο του δομικού πωρόλιθου, παράλληλα όμως εμφανίστηκαν ορισμένες εξαιρέσεις που απέδιδαν το υλικό του μαρμάρου – δηλ. σε ανοιχτό τόνο- όπως τα ρυθμολογικά στοιχεία που περιγράψαμε παραπάνω.

Τέλος στις επιφάνειες των τοίχων έδιναν συνήθως τις απαλές αποχρώσεις της ώχρας. Αυτές απέκλιναν κυρίως προς τους θερμούς –«γαιώδεις»- τόνους, ή και σε ανοιχτότερους χωρίς όμως να κυριαρχεί το ωμό κίτρινο. Πάντοτε με την πρόσμιξη και άλλων χρωμάτων, όπως το μπλε, το κόκκινο, τη σιένα, ή το μαύρο, ο τελικός τόνος αποκτούσε ένα φυσικό «βάθος».

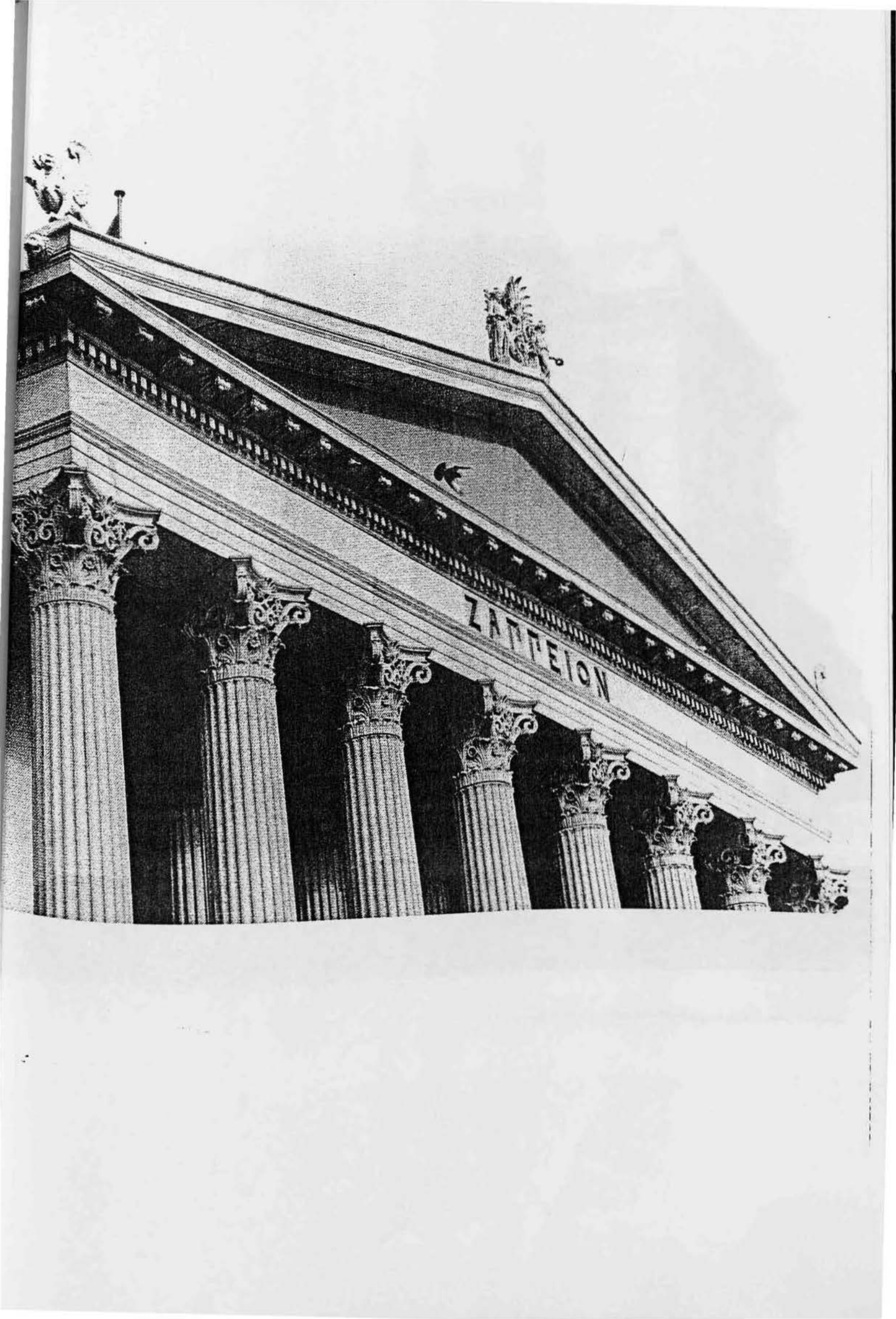

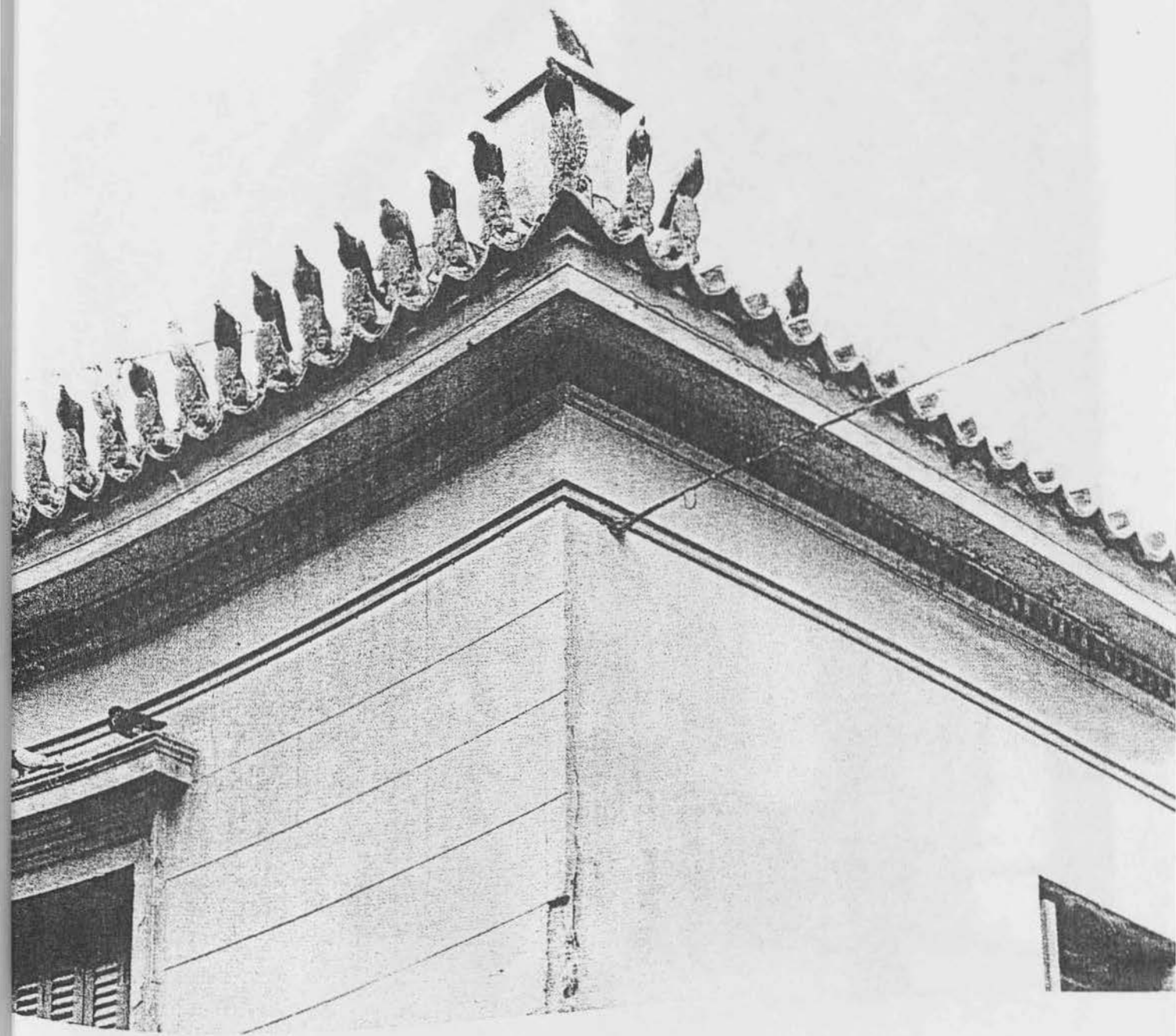

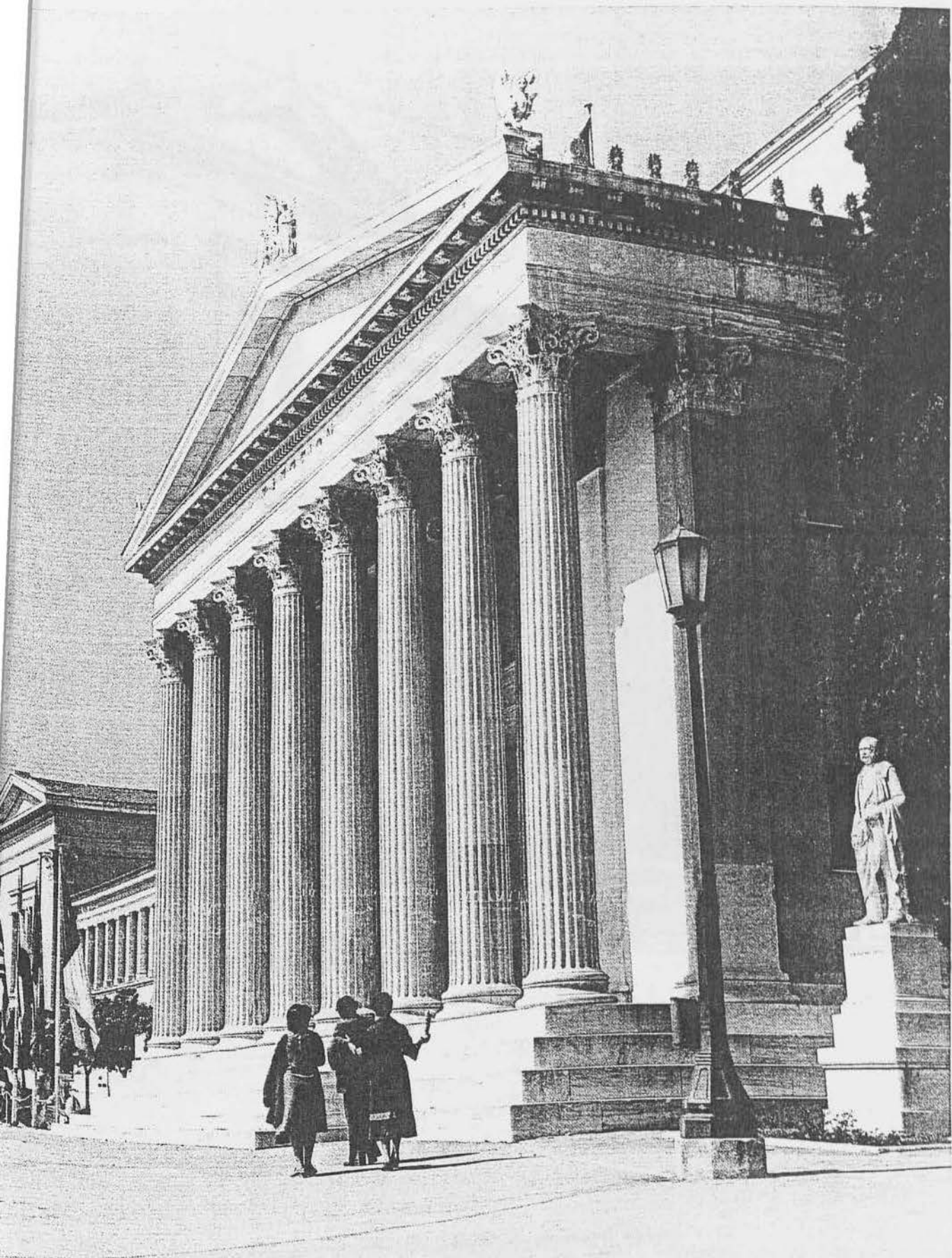

Μέγαρον Σταθάτου. Πλατεία Ρηγίλλης. αρχιτέκτονας Τσίλλερ.

Βουλευσιον Μέγαρον, αρχιτέκτονες Φραγκίσκος Μπουλανζέ - Θ. Χάνσεν.

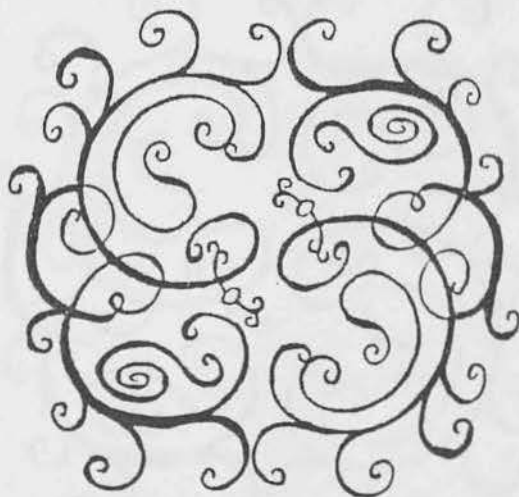
Δημοτικό Βρεφοκομείο, σήμερα Δημοτική Πινακοθήκη. Πειραιώς 51, αρχιτέκτονας Π. Κάλκος.

Β' ΜΕΡΟΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ

Β' ΜΕΡΟΣ

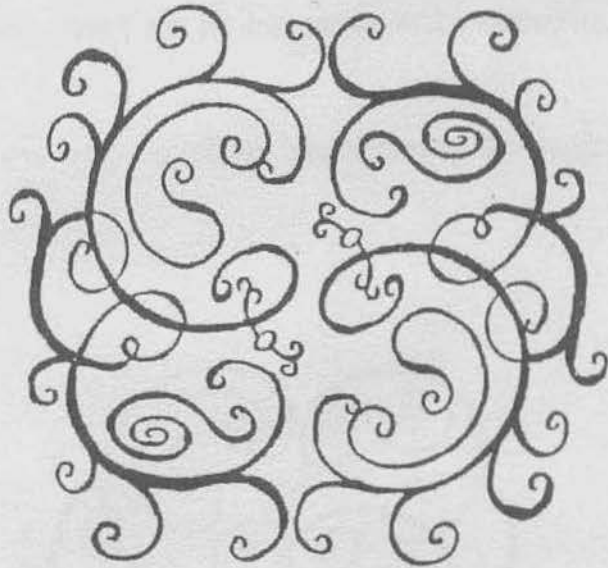
I. Αποτύπωση Υπάρχοντος

Το ακίνητο επί της οδού Αρετούσης 17^Α και Θεωρίας 14 (διαμπερές) στην πλάκα είναι μια τριώροφη Νεοκλασική κατοικία που αποτελείται από ισόγειο, Α όροφο και δώμα κατασκευασμένη, εξωτερικά, από πέτρινη φέρουσα τοιχοποιία πάχους 50cm. Τα εσωτερικά χωρίσματα έχουν πάχος 25cm

Η γενική κατάσταση του κτιρίου (δομικά - στατικά) είναι καλή. Σε ορισμένα σημεία των τοίχων έχουν αποκολληθεί μικρές επιφάνειες επιχρίσματος που χρειάζονται αποκατάσταση. Τα κουφώματα, κυρίως τα εξωτερικά είναι αποσαθρωμένα και χρειάζονται αντικατάσταση. Τα δάπεδα στο ισόγειο είναι από τσιμέντο και σε ορισμένα από ξύλο.

Τα δάπεδα του Α ορόφου και του δώματος είναι ξύλινα και βρίσκονται σε πολύ καλή κατάσταση.

Επίσης συντήρηση χρειάζονται και οι όψεις του κτιρίου .

Αρχιτεκτονική Περιγραφή Κατοικίας

Ισόγειο: Στο ισόγειο του κτιρίου (χρήση κατοικίας) μπαίνεις από την οδό Αρετούσης.

Μπαίνοντας από την κεντρική είσοδο στα αριστερά σου υπάρχουν δύο δωμάτια τα οποία επικοινωνούν μεταξύ τους (εσωτερικά) με άνοιγμα, ομοίως και στα δεξιά του διαδρόμου. Το ένα δωμάτιο (δεξιά) επικοινωνεί με την κουζίνα.

Στο βάθος του διαδρόμου υπάρχει έξοδος σε αυλή από την οποία μπαίνεις στην κουζίνα και σ' ένα μικρό W.C.

Όροφος: Η πρόσβαση στον όροφο γίνεται από εξωτερική σκάλα που βρίσκεται στην αυλή του ισογείου (οδός Αρετούσης) και από την οδό Θεωρίας.

Ένα τμήμα του ορόφου λειτουργούσε ως εμπορικό κατάστημα και το άλλο ως καφενείο.

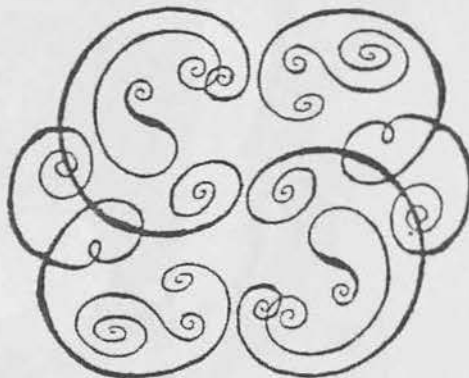
Το κατάστημα αποτελείται από πέντε δωμάτια και την είσοδο.

Η είσοδος του καφενείου βρίσκεται στην δυτική πλευρά του κτιρίου (οδός Θεωρίας). Πάνω από το καφενείο υπάρχει κεραμοσκεπή. Στην αυλή του ορόφου υπάρχει σκάλα η οποία οδηγεί στην ταράτσα και το δώμα

Δώμα: Το δώμα αποτελείται από δύο δωμάτια χρησιμοποιείται ως κατοικία και χωρίζει την ταράτσα σε δύο μέρη. Πάνω από το δώμα υπάρχει τετράριχτη κεραμοσκεπή και βρίσκεται σε καλή κατάσταση.

Σημείωση:

Επισυνάπτονται μία σειρά σχεδίων αποτύπωσης και φωτογραφίες .

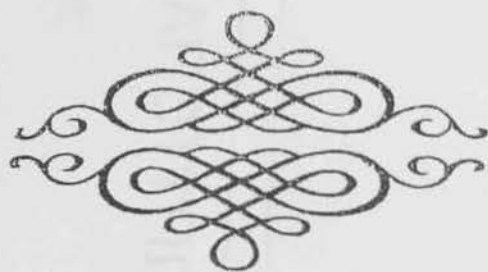
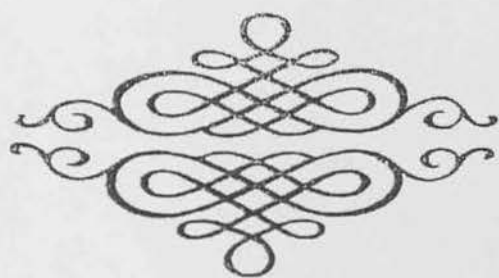

II. Αποκατάσταση Κτιρίου

Το τριώροφο νεοκλασικό κτίριο του οποίου την υπάρχουσα κατάσταση περιγράψαμε παραπάνω πρόκειται να μετατραπεί σε διώροφη μεζονέτα με δώμα και στέγη.

Ξεκινήσαμε να σχεδιάζουμε την νέα κατάσταση του κτιρίου έχοντας υπόψη ότι πρέπει να είναι λειτουργικό, ευρύχωρο, φωτεινό, και αισθητικά αποδεκτό. Η πρώτη εκδοχή αποκατάστασης παρουσίαζε τέτοια μειονεκτήματα και έτσι προχωρήσαμε στο σχεδιασμό μιας δεύτερης πρότασης η οποία είναι και η τελική.

Παρακάτω περιγράφονται οι δύο προτάσεις και επισυνάπτονται τα προσχέδια της πρώτης εκδοχής και τα σχέδια της οριστικής μελέτης.

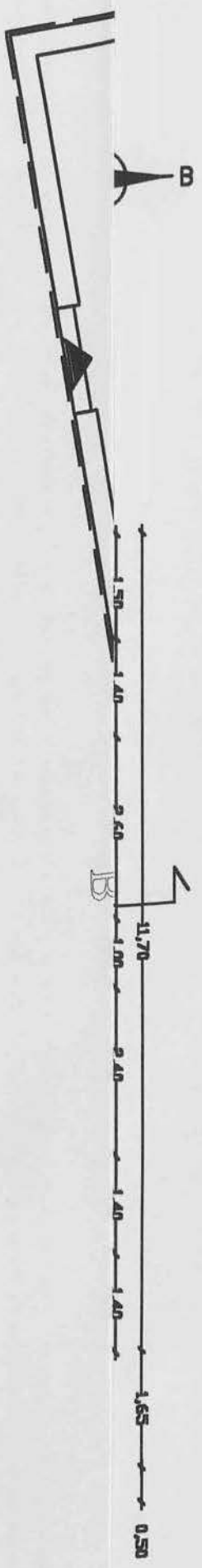

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ (ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ)

B
ΟΔΟΣ ΑΡΕΤΟΥΣΗΣ

ΚΑΤΟΨΗ Α' ΟΡΟΦΟΥ (ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ)

ΚΑΤΟΨΗ Β' ΟΡΟΦΟΥ (ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ)

Β
V

Α ΠΡΟΤΑΣΗ

Το κτίριο με βάση την πρώτη πρόταση διαρρυθμίζεται ως εξής:

Ισόγειο: Στο ισόγειο οι χώροι που υπήρχαν στα αριστερά της κεντρικής εισόδου παραμένουν και χρησιμοποιούνται ως γραφείο και προχώλ γραφείου. Στο προχώλ τοποθετείται ξύλινη περιστροφική σκάλα που οδηγεί στον όροφο.

Το αρχικό χώλ χωρίζεται σε τρεις χώρους. Ο ένας μετατρέπεται σε W.C ο άλλος σε χώλ και ο τρίτος είναι το χώλ της κεντρικής εισόδου.

Στα δεξιά της κεντρικής εισόδου τα δύο ξεχωριστά δωμάτια που αρχικώς υπήρχαν ενοποιούνται (καθαιρείται ενδιάμεσος τοίχος) και γίνονται καθιστικό-τραπεζαρία.

Η κουζίνα επεκτείνεται προς την αυλή (καθαιρούνται οι τοίχοι του w.c).

Από την κουζίνα μπαίνεις στην αποθήκη.

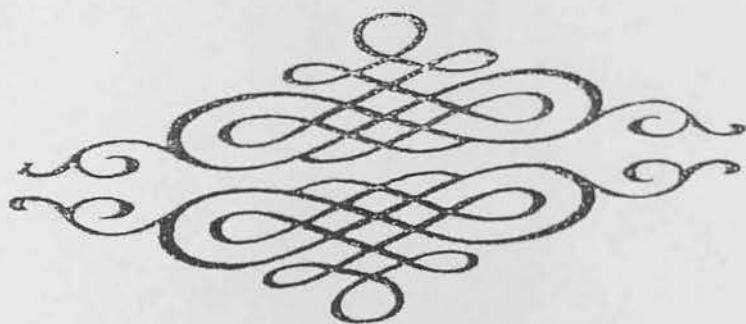
Τα παράθυρα της μεσοτοιχίας κλείνουν

Όροφος: Ο όροφος που λειτουργούσε σαν εμπορικό κατάστημα αποτελείται πλέον από τρία υπνοδωμάτια, ένα μικρό w.c, ένα χώρο εργασίας-καθιστικό (χώρος στον οποίο οδηγεί η εσωτερική σκάλα του ισόγειου) και ένα χώλ.

Ο χώρος στον οποίο βρισκόταν πρώτα το καφενείο μετατρέπεται σε χώρο υποδοχής των καλεσμένων ο οποίος αποτελείται από σαλόνι - μικρή κουζίνα και μικρό w.c.

Δώμα : Στο δώμα παραμένει το δωμάτιο όπως στην αρχή και ο χώρος στα δεξιά της κεντρικής εισόδου χωρίζεται σε τρία τμήματα (κουζίνα, λουτρό, πλυσταριό)

- Μειονεκτήματα:
- 1) Ανεπαρκής φωτισμός κύριων χώρων
  - 2) Υπερβολική διάθεση τετραγωνικών σε προχώλ και χώλ
  - 3) Κατά την εκτίμησή μας ο χώρος εργασίας στον όροφο δεν είναι απαραίτητος
  - 4) Μικροί χώροι στα w.c

B

ΚΑΤΟΨΗ Α' ΟΡΟΦΟΥ

ΟΔΟΣ ΑΡΕΤΟΥΣΗΣ

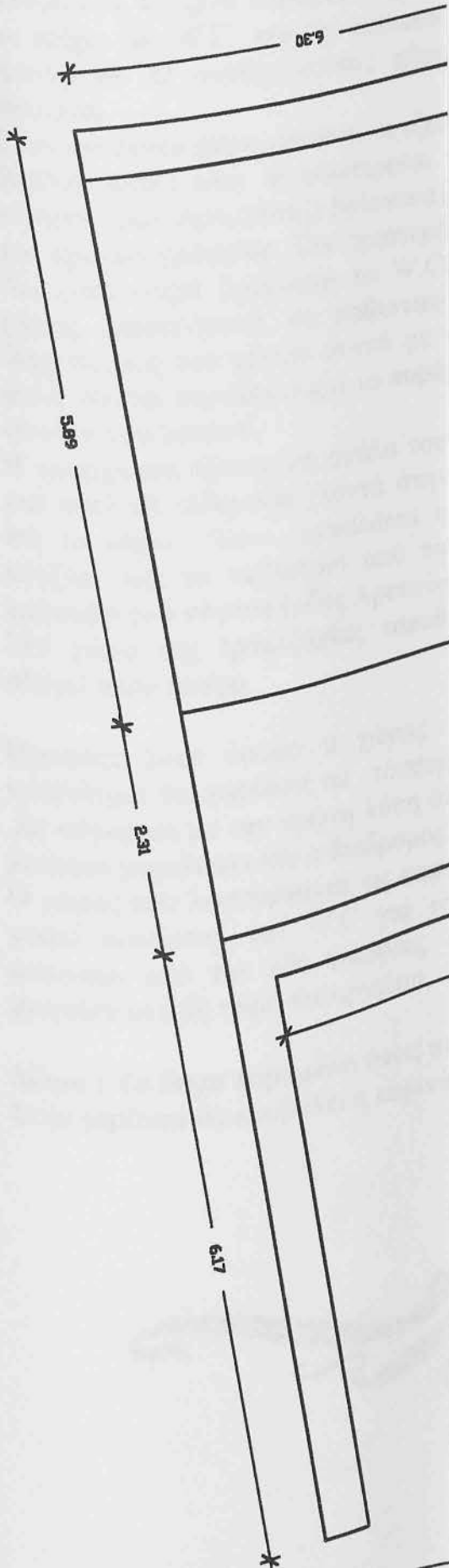
ΚΑΘΙΣΤΙΚΟ

ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΟΣ

B

Τελική πρόταση

Στην τελική πρόταση το κτίριο διαρρυθμίζεται ως εξής:

Ισόγειο: Η κουζίνα παραμένει στο χώρο που ήδη βρισκόταν, καθαιρούνται οι τοίχοι του W.C και την επεκτείνουμε προς την αυλή από την οποία και φωτίζεται. Ο αποθηκευτικός χώρος παραμένει αλλά έχει είσοδο στην κουζίνα.

Στον υπόλοιπο χώρο γίνονται οι εξείς αλλαγές.

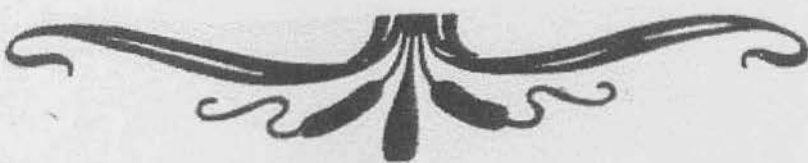
Καθαιρούνται όλοι οι εσωτερικοί τοίχοι. Μπαίνοντας από την κεντρική είσοδο (οδός Αρετούσης) βρίσκεσαι σ' ένα μικρό Χολ(μπορεί να θεωρηθεί και προχώλ γραφείου. Στα αριστερά βρίσκεται το γραφείο (είσοδος από το Χολ), στα δεξιά βρίσκεται το W.C(είσοδος από το σαλόνι). Ο υπόλοιπος χώρος μετατρέπεται σε καθιστικό με τζάκι και τραπεζαρία (γίνεται διαχωρισμός του χώρου αυτού με καμάρα). Η πόρτα που οδηγούσε στην αυλή γίνεται παράθυρο και το παράθυρο στα αριστερά της γίνεται δεύτερη είσοδος του σπιτιού.

Η υπάρχουσα εξωτερική σκάλα του ισογείου καταργείται και τοποθετείται μια κυκλική σιδερένια (κοντά στην κουζίνα) η οποία επεκτείνεται μέχρι και το δώμα. Έτσι μεγαλώνει η αυλή του και έχεις πρόσβαση στην κουζίνα και το καθιστικό από την πλάγια είσοδο που βρίσκεται στην πρόσοψη του κτιρίου (οδός Αρετούσης).

Στο χώρο της τραπεζαρίας τοποθετείται ξύλινη εσωτερική σκάλα που οδηγεί στον όροφο.

Όροφος: Στον όροφο ο χώρος ο οποίος λειτουργούσε ως εμπορικό κατάστημα θα χωριστεί σε τέσσερα υπνοδωμάτια και ένα μεγάλο μπάνιο. Σε σύγκριση με την πρώτη λύση όλα τα δωμάτια φωτίζονται, ο χώρος του μπάνιου μεγαλώνει και ο διάδρομος καταλαμβάνει λιγότερα τετραγωνικά. Ο χώρος που λειτουργούσε ως καφενείο μετατρέπεται σε καθιστικό με ένα μικρό κουζινάκι και W.C για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών που μπαίνουν από την οδό Θεωρίας. Στο χώρο που πρόβαλε η σκάλα του ισογείου επειδή τώρα καταργείται, τοποθετούνται κάγκελα.

Δώμα: Το δώμα παραμένει όπως ακριβώς και στην προηγούμενη λύση. Στην ταράτσα θα προβάλλει η καμινάδα του τζακιού.

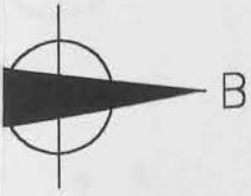
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΨΕΩΝ

Στις όψεις γίνονται οι παρακάτω αλλαγές:

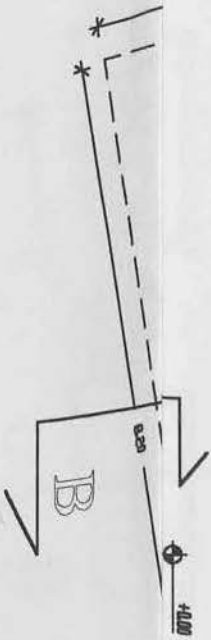
1. Αλλαγή ύψους του καφενείου (ίδιο με τον υπόλοιπο όροφο)-κατάργηση της στέγης του
2. Σε όσα σημεία των όψεων το επίχρισμα έχει αποκολληθεί θα αποκατασταθεί.
3. Κάποια ανοίγματα καταργούνται (στον όροφο) και κάποια αλλάζουν διαστάσεις.
4. Η στέγη του δώματος συντηρείται ενώ του καφενείου καταργείται .
5. Το ύψος του καφενείου φτάνει τη στάθμη που βρίσκεται το πάτωμα του δώματος.
6. Οι όψεις βάφονται , τα κιγκλιδώματα συντηρούνται, τα κουφώματα αντικαθίστανται

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ (ΤΕΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ)

Β ΟΔΟΣ ΑΡΕΤΟΥΣΗΣ

ΒΟΡΕΙΑ ΟΥΨΗ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ)

ΤΟΜΗ Α – Α (ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ)

TOM

